

примусу до виконання (додержання) цієї вимоги, загроза примусом на випадок її порушення. Стосовно цивільно-правових відносин, О.Красавчиков під санкцією розумів, встановлену законом міру майнових або інших правових невігідних наслідків для особи, які застосовуються в разі недодержання закону, невиконання прийнятих зобов'язань, заподіяння шкоди або за наявності інших передбачених законом підстав. Так, зокрема, санкцією в цьому розумінні є примус до виконання обов'язку в натурі – у разі невиконання зобов'язання передати індивідуально-визначену річ у власність або користування кредиторів, останній має право вимагати відібрання цієї речі у боржника і передати її йому, кредиторів.

Таким чином, цивільно-правову відповідальність можна розглядати як різновид санкції, тобто, покладення на правопорушника, заснованих на законі невігідних правових наслідків, які виявляються у позбавленні його певних прав або в заміні невиконаного обов'язку, новим, або у приєднанні до невиконаного обов'язку нового додаткового.

ОЗНАКИ ІНСЦЕНУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ЗАСТРАХОВАНИМ АВТОТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ

Курсант 201 навчального взводу **Дулкай І.І.**

Науковий керівник: старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування, кандидат юридичних наук **Брисковська О.М.**

Шахрайство у сфері страхування автотранспортних засобів є новим явищем у структурі сучасної злочинності, сукупні збитки від якого в більшості країн Європи сягають десятки мільярдів доларів щорічно. За оцінками Ліги страхових організацій України, на вітчизняному ринку автострахування вчиняють понад 70% усіх страхових шахрайств.

Зазначений сегмент, порівняно з іншими видами страхування, характеризується найбільшою динамікою, що визначає кілька чинників: по-перше, останніми роками суттєво збільшилася кількість транспортних засобів у вітчизняному автопарку; по-друге, позначається запровадження на

законодавчому рівні обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Настання страхових випадків з автомобілями, зокрема факти незаконного заволодіння не викликають особливих підозр у правоохоронних органів та страхових компаній, які здебільшого обмежуються проведенням формальних перевірок за фактами виявленого злочину.

Особливістю цієї ситуації є взаємодія слідчого та співробітників оперативних підрозділів з представниками страхової компанії.

Ознаками, що вказують на можливе інсценування незаконного заволодіння застрахованим автомобілем, слід вважати такі:

незадовго до звернення страхувальника про незаконне заволодіння мала місце суттєва зміна умов страхування автомобіля;

страхувальник має серйозні матеріальні ускладнення; автомобіль застрахований від аналогічних ризиків у декількох страхових компаніях;

виявлено факт документальної фальсифікації договору страхування;

несвоєчасне звернення до органів внутрішніх справ та страхової компанії із заявою про незаконне заволодіння;

місце незаконного заволодіння автомобілем розташовано неподалік від розважальних закладів або це сталося в нічний час під час свят (може свідчити про приховування ДТП);

об'єкт страхування перебував у знайомих (родичів) страхувальника;

незаконне заволодіння автомобілем сталося в районі, у якому працюють знайомі (родичі) заявника (правоохоронні органи, страхова компанія);

немотивована зміна безпосередньо перед страховим випадком місця зберігання автомобіля;

відсутність у потерпілого всіх або окремих комплектів ключів від автомобіля або гаража;

автомобіль незадовго до події зазнав значних змін щодо погіршення його стану (унаслідок ДТП, пожегу, розукомплектування тощо);

показання заявника не відповідають обстановці місця події, відсутні сліди потрапляння до автомобіля, немає свідків злочину.

У такій ситуації слід додатково допитати представників страхової компанії (страхових агентів, представників служби безпеки та експертів), одержати тимчасовий доступ до відповідної документації.

У разі підтвердження версії про інсценування страхової події слід визначити подальше спрямування розслідування з урахуванням взаємодії слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами страхової компанії та експертами.

Так, наприклад, до чергової частини Деснянського РУ ГУ МВС України в м. Києві звернувся громадянин К. із заявою про незаконне заволодіння невідомими особами його застрахованим автомобілем “Opel Omega” зі стоянки біля приміщення кінотеатру. У результаті спільних дій працівників карного розшуку та страхової компанії за заявою К. встановлено, що вказаний автомобіль, який кілька днів тому потрапив у ДТП, перебуває у м. Бровари Київської області в гаражі у знайомого К.

Певну специфіку має допит потерпілого у разі перевірки версії про його участь в інсценуванні незаконного заволодіння автомобілем з метою одержання страхового відшкодування. Ймовірний перехід цього суб'єкта з категорії потерпілого до категорії підозрюваного пов'язаний з виявленням слідчим негативних обставин, які б вказували на ознаки шахрайства.

Підготовка до допиту потерпілого (можливого інсценувальника), окрім з'ясування зазначених вище обставин, включає: аналіз показань, які особа давала раніше; вивчення протоколів допитів свідків (працівників страхових компаній) та матеріалів проведення інших слідчих (розшукових) дій.

Допит доцільно проводити у приміщенні ОВС, в окремих випадках для участі в допиті доцільно залучати представників страхової компанії, а також заздалегідь приготувати наявні у справі речові докази та документи для пред'явлення допитуваному.

Як свідчать матеріали кримінальних проваджень, ефективними тактичними прийомами допиту інсценувальника є такі: деталізація свідчень у поєднанні з повторним допитом

(аналіз суперечностей у свідченнях, наданих у різний час, та стосовно інших доказів, зібраних у справі); послідовне пред'явлення доказів (протоколів допитів співучасників та свідків, речові докази, висновки експертиз); створення у допитуваного уявлення про обізнаність слідчого.

Одним з напрямів перевірки цієї версії є встановлення алібі “потерпілого”. Нерідко злочинці повідомляють органам розслідування, що їх не було на місці події у той момент, коли вона трапилась. Відтак, при перевірці алібі заявника про незаконне заволодіння застрахованим автомобілем, поряд із загальними вимогами, слід враховувати такі особливості: у проміжок часу, заявлений як страховий випадок, заявника дійсно може не бути на місці події, а застрахований транспортний засіб – заздалегідь прихований; здебільшого алібі заявника заздалегідь ретельно готується та узгоджується з можливими показаннями інших осіб (співучасників інсценування) та особливостями місця й часу, про які йдеться в заяві; інсценування незаконного заволодіння застрахованим автотранспортним засобом нерідко вчиняють співучасники заявника без його участі; мають місце випадки, коли заявник добросовісно помиляється щодо вчинення злочину (в інсценуванні беруть участь зацікавлені працівники страхових компаній, співвласники автомобіля тощо).

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ ЗДОБУДИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Курсант 408 навчальної групи **Дуков Р.А.**

Науковий керівник: начальник кафедри економічної безпеки кандидат юридичних наук **Герасименко Л.В.**

В Україні з перших років незалежності питання боротьби з кримінальним обігом грошей не залишалися поза увагою, було вжито низку законодавчих кроків у напрямку боротьби з відмиванням незаконних доходів.

З набуттям Україною членства в Раді Європи (у 1995 році) було розпочато процес приєднання до основних європейських